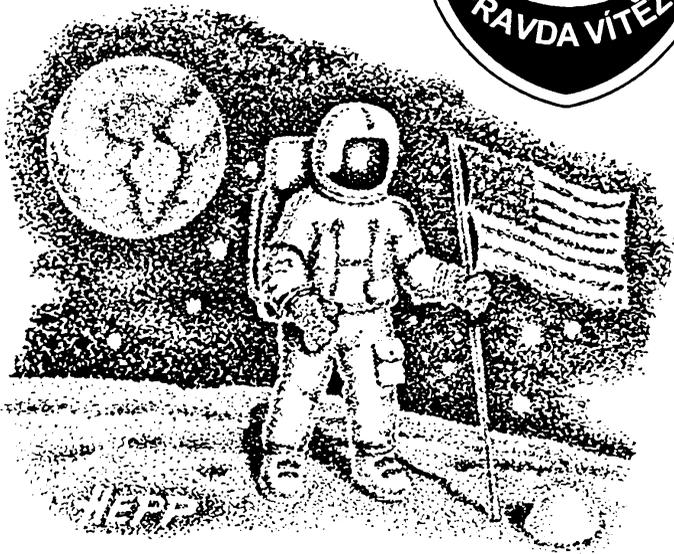

2007/9
LISTOPAD

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 9/2007 – 100 - XIV

J. Plotěná:	Listopad...	1
	Blahopřání	2
K. Hašpl, J. Šíma:	Tvůrčí náboženství – V zemi svobody – Unitářství anglické	2
	Unitářské principy	5
P. Sedlák:	10. 11. 2007: Byli jsme u toho	5
J. Plotěná:	Touto ulicí...	6
R. Šťastná:	Zvon probouzející lidská srdce	7
J. Schwarz:	Fušérský	7
J. Plotěná:	Meditace	8
M. Šubartová:	Význam barev v duševní proměně člověka	9
O. Mikeš:	Vznik a zánik vesmíru dle náboženství a vědy	11
M. Šubartová:	Podzimní meditace	19
	Úřední hodiny J. Plotěné a J. Heppa	
	Program OUB	

Typ na výlet

I při mlžném
oparu je
v přírodě
hezky.
Tentokrát od
Křemešníku.

Foto J. Plotěná

Listopad...

*Ten zkrěhlý dušičkový čas
láme v nás tvrdé okovy,
zatušíš co je za slovy,
že je Věčnost v nás...*

Listopad byl pro mne zatím vždycky barevný měsíc, plný práce na zahradě s pozdním ovocem a spadáním listů, ale také se zastavením na cestě ke hřbitovu. Jdu, zvednu si kašátanek a dívám se na rodné městečko svrchu od hřbitovní zdi. Z tohoto pohledu vypadají naše běžné starosti a úkoly poněkud jinak. Z dálky, z nadhledu všechno je menší, natočené k pozorovateli jiným úhlem. Náhle cosi jiného je důležité. Jdu k hrobům svých předků a omlouvám se jim s otázkou: Děláš dobře? Jednali byste také tak? Co byste dělali na mém místě? V takových chvílích člověk není sám, ale táhne skrze jeho bytí řada generací. Všichni ti dědové a báby jsou obsaženi v něm a jsou jeho součástí a on jejich. Vnímá něco beze slov, cosi jako předivo rodu a tíhu země i lehkost země. Zatuší co je za slovy: „Budiž mu země lehká.“ Třeba toto: Až přehlédne svůj pozemský čas, ať mu tato bilance není těžkou, ať pocítí lehkost země, z níž vzešel jeho dočasný život a na níž konal podle svého nejlepšího svědomí. Lehkost země je tedy odměnou.

Ale ten zkrěhlý dušičkový čas nás nevede jenom ke hřbitovům, ale hlavně za ně, dál k Věčnosti. Staří věřili na jakousi štěrbinu nebo průnik, kterým se nevýslovné, co nepotkáváme v běžném životě nebo si to neuvědomujeme, dostává do našeho vědomí a my se vědomě toho dotýkáme. Tento průnik tuší každé náboženství (religio) a nějak o tomto svazku časnosti a věčnosti a jejich průniku jedná. Děje se tak příběhem, symbolicky, pomocí svátků neboli zastavení v běhu času nebo pomocí obřadů.

Také proto člověk zapaluje světla v chrámech a na hrobech, klade tam květiny nebo kamínky. Zdraví se tak s těmi, které už v tomto životě nikdy nepotká. Hledí přes hroby někam za dočasnost, kde tuší i svoji Věčnost.

Jarmila Plotěná

Zima už klepe na dveře...

Foto Iva Bordovská

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům brněnské obce unitářů,
kteří se narodili v listopadu:

- 4. 11. Lydie Schmiedková,
- 16. 11. Jiří Čada,
- 18. 11. Ludmila Jarošová,
- 27. 11. Vlasta Šlachtová,
Jana Křížová,
- 28. 11. Charlotta G. Masaryková,

Tvůrčí náboženství

V zemi svobody

Unitářství anglické

První stopy unitářských názorů v Anglii se objevují koncem 16. a počátkem 17. století. Bylo tu několik okolností, které souvisejí s tímto vznikem. Jednak tu byla „stranger’s church“, církev pro cizince, která shromažďovala vynikající myslitele, z nichž hlavně italští „misionáři unitářští“, Ochino, Stancaró a Laelius Socinus, udávali této církvi svobodomyšlný ráz. Také tu bylo lidové hnutí anabaptistů a vliv polského socinianismu, který sem přinesli studenti a profesori a zvláště vydání soci-niánského katechismu v angličtině vykonalo velkou průkopnickou práci pro unitář-ství. Nema-lý vliv měla i ta okolnost, že se rozšířila bible mezi prostý lid - díky vlá-dnímu nařízení - a mnozí postřehli její omyly, rozpory a také rozpory církevního učení s biblí.

Prvním sjednotitelem a organisátorem těchto předzvěstí vzniku anglického uni-tářství byl John Bidl.

Narodil se r. 1615 ve Wotton-under-Edge, jako syn soukeníka. Po ukončení stu-dia v Oxfordu počal učit na vysoké škole v Gloucestru. Byl znám jako pilný student a dobrý profesor. Znal téměř celý Nový zákon nazpaměť v angličtině i v řečtině. Pečlivým studiem bible, ač nečetl vůbec soci-niánských knih, přišel k závěru, že bible

neobsahuje učení o Trojici. Z těchto úvah sestavil 12 argumentů (důvodů) proti tomuto dogmatu a ukázal je některým svým přátelům. Ti však v něm viděli kacíře a jeden z nich jej udal; ač nemocen, byl ihned vržen do žaláře. Od tohoto okamžiku až do konce svého života byl střídavě v žaláři a ve vyhnanství pro své náboženské přesvědčení.

Po odpykání prvního trestu dal Bidl svých 12 argumentů vytisknouti. Ačkoliv to byla nepatrná knížečka, způsobila takový rozruch, že byla zakázána a veřejně katy pálena. Neustálé pronásledování Bidla však probouzelo v mnoha lidech sympatie k němu, takže po jeho propuštění na svobodu seskupilo se kolem něho mnoho přátel, jimž v Londýně každou neděli přednášel. Tento sbor Bideliánů, jak byli nazýváni, byl tedy prvním unitářským sborem v Anglii. Vliv jeho kázání byl brzy patrný i mezi ostatními anglickými protestanty. V očích ortodoxních úřadů byl však stále nebezpečnějším a posléze byl odsouzen do vyhnanství. Po dvou letech se přátelé postarali o osvobození a tak přišel znovu do Londýna. Ale nové žaloby se proti němu hruly, putoval ze žaláře do žaláře, až svým útrapám podlehl 22. září 1662 ve věku 47 let.

Pionýrská práce Bidlova byla by opět zapadla, nebýti velkého strážce unitářského ohně Thomase Firmina. Tento přívrželec Bidlův byl bohatým továrníkem, člověkem dobrého srdce a průkopníkem sociální péče v Anglii. Firmin dal vytisknouti knihu: „A Brief History of Unitarians, called also Socinians“. (Krátké dějiny unitářů, kteří jsou také nazýváni sociniány.) Byly v ní vylíčeny první stopy unitářství od dob prvokřesťanských a rozebrány biblické verše, které jsou často vyzdvihovány těmi, kteří věří v Trojici. Bylo dokázáno, že nemá ani biblického odůvodnění ani rozumného oprávnění; Athanasiovo vyznání víry bylo podrobena rozboru, poukázáno na rozpory v něm a žádáno, aby bylo zamítnuto.

Vznikl prudký spor, v němž přívrženci těchto názorů byli nazýváni „ariáni“. Toto hnutí mělo velký ohlas nejen v církvi anglikánské, ale hlavně mezi reformovanými (nonconformists). Nemálo k tomu přispěly spisy vůdce „ariánského“ hnutí Samuela Clarka. Tím byla připravena půda. Vlastními vůdci anglického unitářství se pak stali Theophilus Lindsey a Joseph Priestley.

Lindsey, syn skotského obchodníka, nablý vzdělání v Cambridge a stal se duchovním v církvi anglikánské. Byl však příliš svobodomyšlný a dostal se do sporu s ortodoxní věroukou své církve. Zasloužil si život péči o chudé, ale v pozdějších letech se jeho těžké vnitřní rozpory zvětšily; proto se vzdal místa anglikánského duchovního. V padesáti letech, při chatrném zdraví, vyčerpán a bez peněz šel do neznáma. V Londýně si najal skromný byt a upadl do takové nouze, že bylo nutno prodati nádobí a přístroje, aby měl na byt a stravu. Ačkoliv mu přátelé nabízelí slušná místa v knihovně a jinde, nepřijal, neboť cítil, že jeho posláním je práce náboženská.

Najal si dvě místnosti a počal kázati v duchu unitářském. S počátku byli lidé nedůvěřiví a zvláště úřady, takže při jeho kázání byl vždy přítomen policejní úředník, který sledoval, není-li v řeči nic závadného. Zakrátko však získal si Lindsey takového přátelství, že místnosti nestačily pojmouti posluchačstvo a za členy se hlásili lidé, kteří měli i vysoké postavení ve veřejném životě. Byl koupěn dům v Essex Street a tam zřízena bohoslužebná místnost. (Dům je dodnes ústředím anglikánských

unitářů.) Hnutí rostlo, přihlašovali se noví duchovní a celé obce přistupovaly k unitářství. Lindsey se dočkal toho, že unitářství bylo v Anglii velmi dobře organizováno a zároveň se těšil, že také v Americe, Francii a na všech ostrovech britských se rozšířilo.

Druhým vůdcem anglických unitářů byl Joseph Priestley. Narodil se roku 1773 v malé vesnici u města Leeds jako syn krejčího. Po ukončení universitního studia ovládal deset jazyků. Studoval teologii na akademii v Daventry a stal se presbyteriánským duchovním. Měl vrozený smysl pro systém, což mu velmi pomáhalo v jeho vědecké práci, které věnoval všechnen volný čas. Poněvadž od narození byl stížen vadou, která se projevovala v jeho řeči, nebyl populárním řečníkem, zato však výborným učitelem.

Vedle studia theologického věnoval se také právům a získal hodnost doktora práv. Priestley vynikl později i jako chemik, objevil kyslík a je vynálezcem sodové vody. Nebyl snad jediný obor vědní, který by jej nezajímal a ve kterém by neměl velkých znalostí.

Ale náboženství jej zajímalo nejvíce. Horlivě psal náboženské spisy, které mu na jedné straně získávaly přátele, avšak na druhé straně probouzely nepřátelství. Protože se netajil sympatiemi k francouzské a americké revoluci, byl některými anglikánskými duchovními nařčen, že je zrádcem a připravuje revoluci v Anglii. Priestley byl v té době duchovním v Birminghamu. Jednoho dne přitáhl dav asi dvou tisíc napilých a duchovními anglikánskými poštvaných lidí a vypálili unitářský kostel a obytný dům Priestleyho, zničili jeho knihovnu a cenné rukopisy, a kdyby v čas nebyl uprchl, byl by jistě zabit. Po tři dny tyto rozvášněné lidi ničily vše, co bylo unitářské, až konečně vojsko je přivedlo k rozumu. Anglikánští kněží, kteří štváli lid k tomuto činu, byli povýšeni ve svých úřadech a poškozeným unitářům nebyla dána téměř žádná náhrada. Priestley si nebyl jist životem nikde. Odjel do Londýna, kde po tři roky opět kázal, ale všude byl pronásledován.

Zato z ciziny přicházely dopisy a pozvání. Francouzští republikáni jej zvolili za čestného občana Francie a četná pozvání dostával také z Ameriky. Rozhodl se konečně pro Ameriku, kde byl již jeden z jeho synů. Tam byl srdečně přivítán vědeckým světem. Věnoval se vědecké práci a čas od času kázal ve Philadelphii, kdykoliv byl pozván některým pokrokovým duchovním. Osobními jeho přáteli byli Washington, Jefferson, Adams a jiní. Zemřel v Americe r. 1804.

Když Priestley odejel do Ameriky, stal se jeho nástupcem Thomas Belsham, ve kterém angličtí unitáři měli velmi schopného vůdce. Roztroušené sbory unitářské byly organizovány v různé federace a hlavně v misionářské práci bylo postupováno společně. Roku 1825 byla ustavena „British and Foreign Unitarian Association“, společnost, která dodnes sdružuje všechny unitářské obce Velké Britanie a Irska. Po překonání různých těžkostí, které jim byly kladeny od ortodoxních církví a vlády, bylo 1871 dosaženo úplné svobody a uznání vlády.

Od r. 1821 začaly čilé styky se sedmihradskými unitáři a misionáři byli posláni do Španěl, Francie a Indie, kde byly založeny unitářské sbory.

K. Hašpl, Jar. Šíma (Tvůrci náboženství, Praha, Unitaria, 1936)

Unitářské principy

V rámci vzájemně se podporujícího společenství uplatňujeme tyto principy:

- 1. Svoboda svědomí a přesvědčení.**
- 2. Tolerance a porozumění druhým.**
- 3. Používání kritického rozumu i v náboženství.**
- 4. Harmonický rozvoj osobnosti.**
- 5. Soucítění, rovnost a spravedlnost v mezilidských vztazích.**
- 6. Respektování hodnoty a důstojnosti každého člověka.**
- 7. Pomoc druhým a sociální odpovědnost.**
- 8. Úcta k životu a přírodě.**
- 9. Demokratický způsob rozhodování.**

Víte, že probíhá opět celounitářská diskuse o našich principech. Jejím cílem je hlubší zamyšlení nad jejich významem a případně i nová formulace. Pozor týká se naší identity.

10. 11. 2007: Byli jsme u toho

Snad každý na tomto světě občas zaznamená určité události, u kterých nechce chybět. To se samozřejmě většinou liší podle okruhu zájmů. Pro někoho je to zajímavé fotbalové utkání, jiný se těší na koncert svého oblíbeného umělce, další na setkání s oblíbeným politikem, jiný třeba na duchovní přednášku. Každý se zde řídí okruhem svých zájmů, které bývají u různých lidí různé, každý hledá své naplnění jiným způsobem, jak je v občanské společnosti běžné.

Existují však i zájmy, které jsou nám společné. Takovým společným zájmem například je, abychom mohli žít ve společnosti respektující výše zmíněnou pestrost zájmů a názorů, ve společnosti tolerantní a svobodné. Zde se sluší také připomenout, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda ostatních. V nejrůznějších totalitních a autoritářských režimech jsme svědky toho, že určitá skupina usurpuje co nejvíce moci, co nejvíce vlastní „svobody“ ovládat ostatní, rozhodovat o jejich osudech, zasahovat do jejich zájmů, držet se u moci s použitím jakýchkoli prostředků.

Zde, ve střední Evropě je nepochybně nejhrůznějším příkladem odlidštěného totalitního systému Hitlerova Třetí říše, založená na zvrácených ideách rasové nadvlády, nesnášenlivosti, nenávisti a xenofobie. Všichni víme, že prvním terčem této nenávisti byl židovský národ, zčásti proto, že se jednalo o skupinu lidí nesnadno ovlivnitelných totalitní ideologií, zčásti pro jejich majetek, který posloužil jako první „válečná kořist“ pro nacistické soukmenovce a k zalepení děr v rozpočtu masivně zbrojícího nacistického státu, připravujícího se na rozpoutání světové války.

Je překvapivé, že se v našem národě po přetrpěné historické zkušenosti podrobeného národa v druhé světové válce, která nás nepřímo vrhla do náruče totalitního

stalinského Sovětského svazu a vedla k dalším čtyřiceti trpkým rokům totality, najdou lidé, kteří se hlásí ke zvráceným a také fakticky nesprávným fašistickým a nacistickým idejím. Vždyť světové neonacistické hnutí má pro ně připravena v případě svého vítězství přinejlepším místa otroků nebo lokajů. Tito lidé zneužívají tolerance, běžné v demokratických systémech, pro šíření své zvrácené totalitní ideologie. Vážení přátelé, v tomto případě však nejde o toleranci, protože skutečná tolerance je možná pouze ve vzájemné úctě k projevovaným odlišnostem. Správným pojmenováním pro toleranci k nenávisným totalitním ideologiím je nevědomost, hloupost a především *lhostejnost*. Ano, totalitní ideologie mohou nerušeně bujet pouze v prostředí nevědomé lhostejnosti.

Chystaná provokace neonacistů ve výročí nechvalně proslulé Křišťálové noci, největšího pogromu proti Židům v historii, našťástí ukázala, že naše občanská společnost není zcela lhostejná. Tisíce lidí, kteří se shromáždili 10. 11. 2007 v Praze před synagogou a na Staroměstském náměstí, aby vyjádřili svou úctu židovským i jiným obětem nacistického a rasistického násilí a svůj nesouhlas s fašismem a jinými xenofobními ideologiemi jsou toho důkazem. Přišli navzdory nepříjemnému deštivému a chladnému počasí, mnozí si připnuli na znamení solidarity žluté šalamounovy hvězdy s nápisem „Jude“. Pokojné shromáždění v malém připomnělo atmosféru listopadu 1989, atmosféru lidské sounáležitosti a solidarity. Přijeli jsme z Brna s rev. Plotěnou, abychom byli u toho, abychom podpořili správnou věc. U takových událostí by unitáři vzhledem ke svým principům neměli chybět. A kdyby kvůli ničemu jinému, tak z úcty k našemu zakladateli, Norbertu Fabiánu Čapkovi, který byl zavražděn v nacistickém koncentračním táboře. Nebo si snad představujeme, že pravda zvítězí (jak je psáno na naší zástavě), bez nás, za našeho lhostejného přihlížení s rukama za zády? I to je možné, ale byla by to velká škoda. Jsme rádi, že jsme byli u toho a vy, kdo čtete tento článek, tak trochu s námi.

Ing. Pavel Sedlák

Touto ulicí...

**Touto ulicí
táhly dějiny jak dávní poutníci,
vzdechy se tu zastavily a zvedly hlavu k nebesům,
země tu má blíže k snům
a bolest k slitování.
Ze země hlubin volám k Tobě
bez ustání v každé době
a mám jedno přání,
aby touto ulicí
táhli jen dobří poutníci**

Jarmila Plotěná

Zvon probouzející lidská srdce

Tenkrát jsem netrpělivě čekala před televizní obrazovkou až se objeví. Jeho otevřené dlaně posilající energii na mě působily skoro až magicky. Později jsem s ním párkrát setkala osobně na přednáškách v našem městě. Nyní se Tomáš Pfeiffer předvedl jako hráč na Vodnářský zvon.

Zpočátku jsem nechápala, jak je to možné. Připadalo mi to jako velká mísa s madly naplněná vodou. Nechápala jsem, jak to může vydávat nějaký zvuk, natož tak nádherné tóny. Připomínalo mi to zvuky kostelního zvonu, letící letadlo nebo kovadlinu. Přitom tato mísa je vlastně hudebním nástrojem, kopii čínského originálu.

Cítila jsem jak tento zvuk proniká do těla, do každé mé části i buňky. Nejvíce jsem to pocítila na temeni hlavy. Zvláštní chvění v celé hlavě. Nebylo to hučení, spíš jako vlnění. Během první skladby jsem ovšem bojovala s nepříjemnou bolestí v oblasti žaludku a slinivky. Moje nejcitlivější orgány, s kterými jsem měla v dřívějšíku problémy.

Při druhé skladbě postupně ustupovala a nakonec se mým tělem rozlévalo teplo. Když jsem zavřela oči jako bych se vznášela někde ve vesmíru, letíc volně a svobodně. Možná to bylo tím, že se na plátně v popředí promítaly výjevy z Hubbleova teleskopu.

U předchozích skladeb mě uchvátila nádherná příroda i starobylé památky Prahy. Pan Pfeiffer nám řekl, že někteří lidé doslova vystupují z těla. Tyto zvuky jsou totiž léčivými vibracemi, které upravují buněčné procesy v těle, uzdravují. Sedmáct alikvótních tónů rezonuje s naší duchovní podstatou, shodné s rezonancí vesmíru. Zajímavé je, že kdyby se tyto zvuky uplatňovaly nesprávným způsobem, mohlo by dojít i k narušení vesmíru. Na každého to zřejmě působí jinak. Léčebný účinek může být pocíťován až po několika seancích. Bylo by krásné, kdyby co nejvíce lidí pochopilo podstatu duchovního bytí a ze světa zmizela zloba a nenávist. Kdyby se lidská srdce otevřela lásce a nezištné pomoci druhým.

Renata Šťastná

Fušérský

Určitě znáte zlaté české ručičky, které si dokážou se vším poradit, všemu přijít na kloub, všechno vyrobit, obnovit, zprovoznit, vyspravit a v případě potřeby i novým nahradit; fušování je umění sta řemesel, sice jim ani za mák nerozumím, ale než bych volal odborníka, vyhrnu si rukávy a pokusím se uvést věc do pořádku, případně trefit hřebíček na hlavičku, to by bylo, abych to nedal nějak dohromady, včera ten krám přece ještě krásně fungoval, a výsledek mých fušérských snah na sebe nedá dlouho čekat.

Například z opraveného budíku zbyde na stole kolečko. A vida! Přece tiká! Ale, safryš, nezvoní. No jo, co s budíkem, který tiká, ale nebudí? Zkusím ho znovu roz-

montovat, třeba budu mít více štěstí. Ajajaj! Teď už ani netiká. Čímpak to jenom může být? Ještě zkusím tudle dloubnout, jako by se to tam nějak zaseklo, či co. Vypadá to nadějně. Aha. Tak ne. Pinkrrrrcvak! To prasklo pérko a s buzením je definitivně šmytec. Abych začal vysvětlovat rodině, že přístroj přemohla únava materiálu a taky šlo o zastaralý typ (tahle značka se přece dávno nevyrábí), kolečka měla vyběhanou osku - prostě musím vykládat všechny ty řeči, které vedou k zakoupení nového budíku.

Fušeřina je láková a nabízí se jako nejjednodušší řešení. Potřebujete něco rozmontovat, odšroubovat, uvolnit, zatočit, připevnit, utáhnout, usadit, zavěsit, zatáhnout, zasunout, připojit, propojit nebo protáhnout? Koho byste k tomu volali, taková prkotina jako je oprava obyčejného řěnu musí jít sama, jenže po prvním ohledání zjistíte, že bez šroubováčku to nepůjde. Ale kde ho vzít? Nevadí, pilníček na nehty bohatě postačí. No teda. On praskl! Teď přijde na řadu nožík na loupání brambor. Už při druhém pokusu se ulomila špička. Zatracená práce. Ale zoufání není na místě. Vezmete na to miniaturní stříbrnou lžičku z výbavy po babičce. Tentokrát praskl kryt od přístroje a navíc se vylomil těžce zkoušený šroubek. Smůla. Ten už nikdo nezašroubuje.

Výsledek? Ohnutá lžička, zničený pilníček (nová sada manikúry přijde na pár stovek) a nožík za další stovku a k tomu účet od opraváře. Kdo si připočítá finanční ztrátu za čas, který mohl strávit ve vlastním zaměstnání, došel stejně jako já k jedinému možnému opatření - nefušovat do cizího řemesla a opravy přenechat opravářům. Každá věc potřebuje odborníka. Tohle pravidlo všichni rádi uznávají v chemii, v jaderné fyzice, astronautice či matematice. Všimli jste si ale, že máme vědní obory, kterým rozumí lidi téměř na potkání? Namátkou mohu jmenovat politiku, filozofii nebo náboženství. Prakticky v každé hospodě potkáte hosty, kteří večer vyvedou ekonomiku z potíží, poradí si hravě s nezaměstnaností i s kriminalitou, a taky vědí, jak se to má s Boží jsoucností. Většina se z toho naštěstí do rána vyspí, ale třeba jednou někoho přece jen ráno napadne usilovat o křeslo v parlamentě, o mandát v zastupitelstvu nebo o místo neomylného proroka. Jak potom rozeznat fušera od znalce? Na to se raději zeptejte u odborníků, přátelé těžce dosažených a šťastných konců.

ThDr. Jan Schwarz

Meditace

Kdykoliv Ti chci zazpívat píseň,
odletí ode mne všechna slova.
Ty Nevýslovný, po kterém touží
v nesčíslných podobách všechno,
co tvoříš.

I v nejstrašnější propasti hoří Tvé světlo,
nepoznáno.
Zázrak tvoření zůstává za vším skrytý.
Cokoliv nelze uchopit, tomu jsi podoben.

Jarmila Plotěná

Význam barev v duševní proměně člověka

My, poutníci labyrintu světa, zneklidnění temnotami zášti a vášněmi válčících světů, předhánějících se v boji o moc a zisk, s neklidem pohlížíme vzhůru k nebesům, odkud že by přišla pomoc - v souladu s biblickým žalmem 27: „Hospodin světlo mé a spasení mé, kohož se budu báti?“ V marasmu světa si uvědomujeme více a více potřebu religiozity vnímané jako duchovní dimenzi v našem nitru. Cesta světla zahrnuje dle duchovních mistrů v souladu se starověkými moudrostmi překonávání nižší, živočišné duše, plné temnot nevědomosti.

Nástroj, kterým se manifestujeme jako lidé je myšlení (neocortex) přičemž třeba rozlišovat myšlení počítačové, vypočítavé, vychytralé - leč tvořivé, kontaktující nebesa.

Je nezbytné, aby naše stupně vědomí odrážely světlo, aby centra vědomí (čakry) nebyla zastíněna či temná nevědomostí, ovládaná pudry, vášněmi a smysly, či negativními emocemi, myšlenkami a zlovůli.

Naše vyšší Já - očisťované vědomí by mělo mít podobu prizmatu průhledného, transparentního, či trigonu - rovnostranného, jehož strany představují rovnováhu rozumu, citu a vůle: aby světlo Boží (kosmické) prozářilo stupně vědomí sedmi barevnými spektry. Klid v nitru, rovnováha uprostřed hrudi (budd. Anahata, hebrej. křesť. - tiferet) po zápasu s negativy nižší duše se rozzáří světelnou aurou. Realizovat ve vědomí rovnováhy trigon světla znamená ovládat sebe sama - či učit se ovládat postupně včetně nižšího astrálního světa zakomplexovaného podvědomí.

Červená barva vykazuje životní - vitální vibrující energie procházející duší a tělem (psychosomatika). Oranžová aura je projevem zdraví především duševního zasahujícího i do tělesných a nervových funkcí (neurovegetativní distonie). Barva žlutá - je projevem moudrosti se sklonem k neustálému poznání, studiu a vnitřní koncentraci. Zelená aura je pak projevem zdraví, úspěchu a seberozvoje. Modrá barva manifestuje tvořivého ducha se vztahem k vědám, umění a náboženství. Barva indigo charakterizuje vyšší stupeň vědomí Já v souznění s Univerzem, se zákony božími, kosmickými, s touhou přiblížit se jim a stát se nástrojem Božím. Fialová barva vykazuje nadpřirozený, nadsmyslový stav vědomí - vědomí zasvěcenců, mystiků, osvícenců. Zářivá křišťálová barva na temeni hlavy (budd. sahasrara) symbolizuje setkání vnitřního světla člověka, duchovní jiskry (atom jiskry ducha) s mohutně zářícím světlem ducha Božího (dle křesťanů s Duchem svatým). Existuje velice mnoho odstínů aury jedné barvy aury.

Je třeba zvážit, že aurické barvy jednotlivých stupňů vědomí mohou být i zastíněné, až tmavé, pokud jsou blokovány negativním projevem vědomí. Proto, jestliže se nacházíme ve stavu očisty vědomě promíchávejme v představě aurické barvy vědomí barvou bílou, svítící. Tak kupř. násilně červenou barvu zlosti můžeme v představě smíchat se zářivě bílou - nesetrvávat dlouho ve zlosti, leč spíše vyhledávat komunikaci „světelných lidí“. Lidové přísloví říká: Ten, kdo vidí růžovými brýlemi, toho duch je prost starostí a třenic s okolím. I modrá aura - charakterizující stav víry člověka - může být zakalená jejím úbytkem či pochybností, přelétáním z jedné nábo-

ženské skupiny do druhé ve stavu rozháranosti. Cožpak neříká Bible „vše vyzkoušejte a dobrého se přidržeťe“

V knize zasvěcení, hebrejsko-křesťanské Kabbale je psáno, že sedm duchů stojí před stvořitelským Duchem - Bohem: červená - duch života, žlutá - duch zdaru, zelená - duch pravdy, duch barvy indiga - tvořivá inspirativní síla, barva fialová - výraz sebeobětování za vyšší kvality života, překonáním svého ega - jak psáno v Písmech: Kdo se ukřižoval v Kristu - bude žít navěky jako znovuzrozený z Ducha...

Není bez zajímavosti, že barevná spektra vykazují spojení s astrologií. Planeta Mars působí svým ohnivým, pevným charakterem na povahu člověka (zejména narozeného ve znamení Kozorožce), leč vychýlen ze středu rovnováhy může vyvolat násilnictví, agresivní destrukci. Žlutá barva je připisována Jupiteru a fialová Neptunu.

Není naším účelem, abychom zkoumali vliv planet a jejich barevné spektrum. Ačkoliv se jedná o přispívající složku družící se k naší náladě, rozhodující je prvořadě náš duševní postoj - nálada ovlivňovaná pozitivně či negativně bezprostředně působícím barevným okolím. Je známo, že celá škála odstínů jedné barvy může ovlivnit různé duševní postoje. Cožpak nelze vyvodit ze zkušenosti, že svěží jarní zeleň dodává člověku optimismus, pročišťuje mysl a odráží od nás pochmurné nálady. Pročež prakticky při provádění ozdravných meditací pro duši a obrodu ducha spojujeme den s příjemnými barevnými dojmy. A je to právě zářivá žlutá barva vycházejícího slunce, které se dynamicky rozlévá do dne, aby nás aktivovala pocitem vitality ve všech buňkách. A jestliže jste niterně předrážděni, zkuste pohledět na modrý rozklenutý blankyt nebes (může tomu tak být i za noci pohledem ponořeným v temnou kopuli ozářenou blikajícími hvězdami, vysypávajícími nám štěstí a spokojenost do klína a my se povznášíme k Nejvyššímu). Obdobný účinek, zejména na předrážděnou nervovou soustavu má hladina moře přehrávající klidový barevný koncert na poskakujících vlnkách. Povšimli jste si, že v některých místnostech máte pocit, jakoby na vás něco tísnivého padalo? Může to být zbarvená místnost do šeda či tmavých odstínů, kdy moderna si libuje v barvě černé. Zjistilo se, že každý člověk je naladěný na jinou barvu v souladu s horoskopem a přidruženým kamenem. Je třeba upozornit, že dnešní tendence kombinovat v bytě různé barevné odstíny stěn - dokonce červeně křiklavé - mohou vyvolávat u labilních jedinců nežádoucí účinky. Lidé, kteří trpí otřesem mozku mohou být postiženi záchvaty při pohledu na barvu bílou s ostrými barevnými odstíny přecházejícími v disharmonické linie.

Ptáte se - která barva je tudíž nevhodnější pro harmonickou náladu i zdravých, byť unavených vystresovaných jedinců? Pokusy bylo zjištěno, že je to barva modrá, která uklidňuje, a to veškeré její odstíny od tmavěmodré až po světlemodrou. O červené barvě jsme již se zmínili že její velké množství, zejména v interiéru vyvolává psychické výkyvy. Nervovou soustavu povzbuzuje barva žlutá, oranžová - proto si všimněme, že dnešní fasády domů jsou často zbarveny do sytě žluté barvy.

Proto neopomíjeme barevnou působivost v bytovém interiéru, který možno naladit aranžováním zeleně a oblíbených květů. Barevná změna nejen v interiéru, ale i v exteriéru je vždy příjemná. Pamatujte, jak monotónní scenerie existují v kancelářích, na úřadech či ve školách, zejména pak u starších lidí, kteří nestřídají barevné

dojmy a doslova civilizace dlouhodobě na monotónní barevné okolí a dostávají se duševně do útlumu. Z toho plyne, že změna je život - což platí zejména o dynamice okolí, jeho projevu živosti, životnosti. Zejména příroda nám poskytuje změnu pro zdraví naší mysli střídáním pestrobarevných podnětů ve všech ročních obdobích.

Závěrem chceme zdůraznit, že pohled na ladně zařízený byt, v němž se můžeme zrakově opřít o barevně libý předmět - váza, soška, obraz - přispívá k dobré náladě a je na nás, abychom vnímali, jaké zrakové dojmy nám zpřijemňují život. Vyhněte se především všednosti, ztrnulosti, konzervativnosti a nahraďte je duševní čílostí, očekáváním změn a jejich realizací, k čemuž náleží vnitřní nálada, vědomí - být přirozený, říkat co si myslíme v případě řešení problémů. Současně neopomíjejte barevný vzhled vašeho oblečení, neb pochmurné a nezáživné odstíny či křiklavé barevné kombinace je třeba přeladit a nezapomínat současně na zachmuřenou, odpuzující tvář, kterou rozjasní úsměv a pozitivní postoj k okolí (i v případě konfliktním).

Shrme: barevné přeladění se týká nejen vnějšího okolí střídáním dojmů a jejich selekcí, ale zejména životního interiéru, přímo dbát a zasazovat se o barevnou kulturu - harmonickou vytvářející příznivé prostředí pro rozvoj vlastní duše. Je k tomu zapotřebí jisté dávky vůle nezešedivět, barevně nepotemnět, či nezrudnout při maličké černé hádce.

Nezapomínejme, že zdravé impulzy jsou nutné pro pohodový život, že je třeba uvědomovat si zdravé či nezdravé souvztažnosti našeho nitra s životním okolím, okolnostmi - že zejména vnímáním krásy a jejím vytvářením v sobě neseme okamžiky posvátné, zvedající nás do vyšších úrovní ducha. Proto se inspirujeme i podnětnými slovy významného duchovního učitele Norberta Čapka, když zdůrazňuje: „Ten, kdo se dokáže skutečně dynamicky a harmonicky dívat, vidí kolem sebe krásu, vidí rozmanitost proudu života, vidí projevy Boha, prožívá pohledem - zejména na oblohu - něco velikého, tajemstvím podnětného.“ Účinná jsou jeho slova, pokud jsou spojena navíc modlitbou, vnášející klid a harmonii do nitra, zprostředkováním a vnímáním života v jeho tvůrčí potenci a v naší schopnosti vytvářet si vlastní zázraky krásy, nejen těch barevných hýčcích pestrostí hravého podzimu.

Miluše Šubartová

VZNIK A ZÁNİK VESMÍRU DLE NÁBOŽENSTVÍ A VĚDY

1. ÚVOD

Všichni jsme součástí nějaké nesmírně rozsáhlé existence. To bylo a je zřejmé všem *živočichům* z bezprostředního poznání. Avšak teprve *dávny člověk* - začínající abstraktně myslet - počal uvažovat o tom, jak asi tato existence vznikla a jaký bude její další osud. Samozřejmě že prvopočáteční představy o tom byly naivní, odpovídající tehdejšímu obecným znalostem člověka a nemá smysl je zde podrobně kome-

tovat. O zvědavosti našich dávných předků – konkrétně starých Peršanů - svědčí např. ukázky z jejich rozsáhlé „bible“ *Avesty*, hlásající *náboženský dualismus*, tj. učení o dobrotivém Bohu, zvaném *Ahura-Mazda* a o zlobohu *Ahrimanovi*, kteří spolu zápasí o moc nad světem. Zarathuštrovy gáthy praví (cituji podle zajímavé knihy Otakara Klímy „Oběti ohňům. (Výběr památek staroiránské a středoiránské literatury)“: „Na to se tě táži, řekni mi pravdivě, Ahuro! Kdo svým tvořením je prapůvodní otec Řádu? Kdo položil cestu slunce a hvězd? Kdo jest ten, díky jemuž měsíc roste a ubývá? Tyto a jiné věci, Mazdo, chci vědět. Na to se tě táži, řekni mi pravdivě, Ahuro! Kdo drží zemi dole a nebe, aby nepadlo dolů, kdo udržuje vodu a rostliny? Kdo větru a mrakům zapráhl spřežení? Kdo jest, Mazdo, stvořitelem Dobrého smýšlení? Na to se tě táži, řekni mi pravdivě, Ahuro! Který mistr stvořil světlo i tmu? Který mistr stvořil i spánek i bdění? Kdo jest ten, díky němuž je ráno, poledne a noc, které rozumného upomínají na jeho povinnost? Na to se tě táži, řekni mi pravdivě, Ahuro! Chci si vštípit, co jest tvým pokynem, Mazdo, vštípit si slova, o nichž s dobrým smýšlením rozmlouvám, chci se dozvědět, co jest pro život v Řádu náležité. Jak se má duše stane účastnou bohatství, které se dostaví?“ - A podobné, i když třeba moderněji formulované otázky, si můžeme klást i my na zlomu tisíciletí. Sdělí nám nějaký Ahura-Mazda přesvědčivé odpovědi?

Recký učenec a matematik Pýthagorás ze Samu (580 - 500 př.n.l.) byl první, kdo nazval „svět-vesmír“ slovem *kosmos*, což řecky znamená *krása*. Snad každý z nás, když o vlahé letní noci pohlédne do oblohy nad námi, je touto krásou uchvácen. A já v této stati o této kráse pojednám, jak se nám jeví z hlediska hlásaného *Náboženství Moudrosti*, přičemž budu hojně čerpat z preprintu unitářského spisu „Filozofie Náboženství Moudrosti. (Příspěvek k univerzálnímu náboženství budoucnosti)“.

2. NÁBOŽENSKO-FILOZOFICKÉ POJETÍ VZNIKU A ZÁNÍKU VESMÍRU

Obraťme se především ke *křesťanské bibli*, která podstatně ovlivnila rozvoj kultury nejen v Evropě, ale i ve značné části světa. V první Mojžíšově knize (*Genesi*) se (podle ekumenického překladu z r. 1984) praví: „Na počátku stvořil Bůh nebe a zemi. Země byla pustá a prázdná a nad propastnou tůní byla tma. Ale nad vodami se vznášel duch Boží. I řekl Bůh: „Budiž světlo“. A bylo světlo. Viděl, že světlo je dobré a oddělil světlo od tmy. Světlo nazval Bůh dnem a tmu nocí. Byl večer a bylo jitro, den první. I řekl Bůh: „Buď klenba uprostřed vod a odděluj vody od vod!“ Učinil klenbu a oddělil vody pod klenbou od vod nad klenbou. A stalo se tak. Klenbu nazval Bůh nebem. Byl večer a bylo jitro, den druhý“... A v pokračování *Genese* popisuje, jak Bůh během šesti dní stvořil všechno, co existuje, zejména rostlinstvo a všechny živočichy včetně člověka. Sedmý den pak odpočíval. Bible tak reprezentuje staré židovské a křesťanské představy o vzniku světa. Podle katolického katechismu Bůh ke stvoření nepotřebuje ničeho předem existujícího, tvoří svobodně „z *ničeho*“. Nyní je nutno ještě uvést, jak si bible představuje konec vesmíru. Ona vlastně nehlásá žádný jeho konec, nýbrž jen zásadní přeměnu Země, která je fantasticky vylíčena na konci Nového Zákona ve „Zjevení Janově“ (tzv. *Apokalypse*). Této přeměně předchází všesvětová bitva dobra se zlem (zvaná *armagedon*), ve

kteří zvítězí dobro a dojde k tzv. *parusii* (tj. druhému příchodu Ježíše Krista), kdy na Zemi zavládne ideální *království boží*, v němž dojde ke vzkříšení – tj. probuzení ze *šeolu* (posmrtného nevědomého spánku) – všech těch mrtvých, kteří vedli ušlechtilý život, a ti se zde budou na věčné časy těšit z dokonalého zdraví a štěstí.

V návaznosti na bibli je zajímavé se zmínit o *gnostickém* přístupu k této problematice. Dle těchto představ *Nejvyšší Bůh* nestvořil svět přímo, nýbrž napřed stvořil „Tvůrčí bytost“ (tzv. *Demiurga*), který pak stvořil svět. Poněvadž Demiurg nebyl dokonalý, není dokonalý ani jím stvořený svět. Zajímavý je i další přístup gnostiků k *hadovi*, svědci Evy. Podle Petra Pokorného, autora knihy „Píseň o perle. (Tajné spisy středověkých gnostiků)“ had je nazýván *Set* (Světloňoš). Je jistě zajímavé srovnat tento název s křesťanským teologickým termínem *Lucifer* (Světloňoš). Gnostikové Naasejci (z hebrejského nácháš = had) a Ofíté (z řeckého ofis = had) uctívali hada jako symbol nesmrtelnosti. Tato úcta byla motivována také gnostickým výkladem První knihy Mojžíšovy - místa, kde se mluví o hadovi, jenž přiměl člověka, aby jedl jablko ze stromu vědění. V pojetí těchto skupin to nebyl pokušitel, ale osvoboditel. Otevřel závory, které člověku kladl Demiurg. Ten totiž nechtěl, aby člověk poznal pravdu, protože by tím zároveň poznal, že Demiurg není nejvyšší Bůh. Pramátí *Eva* tu hrála roli důležité zvěstovatelky pravdy a byla ztotožněna s nebeskou Moudrostí - *Sofií*. Jako o produktu *židovského hermetismu* je nutné se zmínit ještě o *kabale*. Judaismus měl i svůj mystický směr, který dostal starohebrejský název kabala (doslova tradice). Sestává ze dvou knih, nazvaných *Sohar* (Záře), která je teoretičtější, a *Šéfer jesira* (Kniha stvoření)... Panteistickým základem Záře jsou představy o *Nekonečném* (En Sof), které je rozumem nepostižitelné a nemůže být určeno žádnými přírodními ani lidskými znaky. Tato nepostižitelná podstata, jež je zároveň činná i trpná, vytváří imanentní základ světa a bez ní není možná žádná věc ani žádnýjev přírody. Z jejího sebeomezení vznikají konkrétní pomíjející věci.

Bible, představující hned na svém začátku Boha jako Stvořitele vesmíru, není v tomto pojetí jediná. Např. pro náboženství Indie jsou důležité představy souboru *Véd*. Podle nich *Tvůrce Brahma vydechuje* vesmír, který pak existuje miliardy let, aby poté skončil *vdechnutím* Brahmy, ale jen proto, aby jej Tvůrce po čase znovu vydechl. Tyto procesy se nazývají také *Brahmův den* a *Brahmova noc*. Je zajímavé, že v prastaré Indii uváděné časové termíny těchto procesů jsou v hrubém souladu s termíny podobných procesů, které uvažuje naše moderní věda. V řecké filozofii bychom se mohli setkat podle peripatetika a univerzálního antického myslitele Aristotela ze Stageiry (383 - 322 př. n. l.) s pojetím Boha jakožto *prvního hybatele*, který uvedl do chodu celý vesmír, sám však spočívá v klidu v sobě samém. Podle řeckého systematizátora novoplatonismu Plotína (204 - 270 n. l.) je Bůh *jediný skutečný*, všechno ostatní je pouze odlesk, emanace božího bytí. Na antickou filozofii navazují středověcí myslitelé. Křesťanský teolog a církevní představitel Aurelius Augustin (sv. Augustin, 354 - 430) hlásal dnes ve vědě velice moderní názor, že „svět nebyl stvořen v čase, nýbrž s časem“. Tuto původně středověkou ale dnes i moderní myšlenku můžeme rozšířit i na *prostor*. I ten neexistoval před vznikem našeho vesmíru, byl vytvořen současně s ním a dle moderního pojetí úzce splývá s časem v *časov-*

prostor. Vraťme se však ke středověkým filozofům. Nejvýznamnější židovský náboženský spisovatel Moše Maimonides z Gordóby (1135 - 1294) učil, že počínaje sedmým dnem skončilo veškeré zasahování Boha a vesmír začal žít podle dříve mu Bohem daných - ale nyní tedy už vlastních - přírodních zákonů. Bůh sedmý den začal odpočívat a zřejmě odpočívá dodnes. Tato idea byla později v novověku nazvána *deismem*, který nezná žádné zázraky ani zjevení a časem vedl v Anglii k tzv. *rozumovému náboženství*. Je zajímavé, že světoví unitáři (kteří „rozumové náboženství“ přijali), se jedno období svého vývoje také nazývali „deisté“. Svěrázným způsobem se o vzniku vesmíru vyjádřil německý filozof rané renesance Nikolaus Chryppffs, nazývaný Mikuláš Kusánský (latinsky Cusanus; 1407 - 1464). Ten se vyhýbal pojmu *jednorázového stvoření světa* z ničeho a užíval pojmu „rozvinutí“ toho, co bylo (před stvořením světa) v Bohu v „zavinuté“ podobě. Tento proces není ukončen, neboť tvůrčí potence Boha není vyčerpána tím, co je již „rozvinuto“. Tento proces je podle Kusánského věčný jako sám Bůh.

Podle toskánského rodáka a významného činovníka „Platónské akademie“ Marsilia Ficina (1433 - 1499) přechod od Boha ke světu je nutno chápat jako *přechod od Nejvyšší Jednoty k mnohosti* přírody a vesmír se jeví jako „hierarchicky uspořádaná Jednota“. Podle italského panteisty a světoběžníka Giordana Bruna (1548 - 1600) vesmír nebyl stvořen, *existuje věčně* a nemůže zaniknout. Je plný pohybu, sám však (jako celek) se nepohybuje a sám se celý vyplňuje. Podle přírodně-filozoficky orientovaného myslitele přelomu 16. a 17. století Giovanniho Domenico Campanelly (1568 - 1639), který přijal dominikánské řádové jméno Tommaso, nelze Boha ztotožňovat s přírodou. Boha přirovnává k představě *hodináře*, který seřídil hodinový (tj. kosmický) stroj a natáhl jej. Ten pak jde již sám. Podle německého mystika Jakoba Böhmeho (1575 - 1624) Bůh *sám o sobě* je „Jednota“, věčná hloubka, věčné Nic, propast, která za účelem *vytvoření světa* vystupuje ze sebe v *odlišnost*, čímž vzniká „Jednota mnohosti“. Tento „pohyb“ Boha je hlavním základem veškerého bytí. Při filozofických úvahách o vzniku světa nemůžeme opomenout dílo jednoho z největších myslitelů 19. století - Němce Arthura Schopenhauera (1788 - 1860), jehož nejvýznamnějším dílem je spis „Svět jako vůle a představa“, který vyšel v roce 1819. Navázal v něm na Kanta, kterého kritizoval a hledal vlastní filozofickou pravdu. Jeho pesimistické nauky v mnohém navazují na dálně-východní filozofii a mystiku. „Svět jako vůle a představa“ však *negativně* ovlivnil některé další filozofy, např. smutně proslulého Friedricha Wilhelma Nietzscheho (1844 - 1900), který hlásáním *nadčlověka* - kterému je všechno dovoleno - dále negativně ovlivnil světového ničemu Adolfa Hitlera.

Velmi zajímavým přístupem k nazírání na vznik světa je *mentalismus* významného duchovního učitele Dr. Paula Bruntona (1898 - 1981), který existenci Boha nazývá *Mysl* a jím projevený svět považuje za jeho myšlenku, kterou nazývá *Kosmická Mysl*. Je zajímavé, jak tyto ideje souhlasí s textem „Nového Zákona“ v bibli. V prologu ekumenického překladu (1984) „Evangelia podle Jana“ se praví: „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to Slovo byl Bůh. To bylo na počátku u Boha. Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest. V něm byl život a

život byl světlo lidí. To světlo ve tmě svítí a tma je nepohltila.“ Nahradíme-li výraz „Slovo“ výrazem „Mysl“ (a tyto výrazy si jsou významově hodně blízké), pak Bruntonova *Kosmická Mysl* se jeví jako ekvivalent výrazu „to slovo bylo u Boha“. S tímto pojetím je v souladu i učení našeho Náboženství Moudrosti, které můžeme charakterizovat citací z jeho thesís: „Tento náš vesmír není jediným vesmírem, který kdy existoval. Předcházely mu vesmíry jiné a další budou vyzářeny po zániku vesmíru našeho. Vesmíry existují nesmírně dlouho, ale nejsou (jako jednotlivosti) věčné. Avšak jejich základna, která je vyzářuje a opět vstřebává v opakovaném velkolepém kosmickém dýchání, je věčná. Za smrtelnými vesmíry je skryta nesmrtelná duchovní podstata, která existuje trvale a v periodách vyzářených vesmírů na sebe bere jejich formu. V mezidobí mezi vesmíry existuje skrytý způsobem, který z našeho časoprostorového hlediska si nedovedeme představit. Jsme dětmi našeho současného vesmíru, produkty jeho lokální evoluce. Nyní je nám souzeno obývat Zemi jako svou určenou vlast. Naší skutečnou rozsáhlou vlastí je ale celý současný vesmír. Avšak naší původní pravlastí, ze které odvozujeme svůj prapočátek, je ten základ, ta prapodstata, která dává vznik všem vyzářeným vesmírům. Je to věčná Jednota a z hlediska nejvyšší skutečnosti my lidé jsme jejími dětmi a ona je naší kosmickou Matkou. Byla první příčinou našeho zrození v rámci evoluce tohoto vyzářeného vesmíru a opět ona to bude, která celý vesmír nakonec sevře ve svém strašlivém gravitačním náručí a strhne jej zpět do svého lůna, jen aby jej připravila k dalšímu zrození“.

3. VZNIK A VÝVOJ VESMÍRU PODLE VĚDY

Již v minulosti se různí myslitelé zabývali otázkou, jak funguje vesmír a vymýšleli rozmanité spekulace o pohybu nebeských těles. Tyto úvahy však nebyly podloženy vědou. Teprve německý středověký filozof - již zmíněný Mikuláš Kusánský - došel v astronomii spekulativní cestou (dlouho před Polákem Koperníkem) k hypotéze o pohybu Země a k nekonečnosti vesmíru. (Kepler se na něho opakovaně odvolával). Cusanus o řádu a harmonii vesmíru řekl, že je lze odvodit z toho, že Bůh nestvořil svět *bez plánu*, nýbrž na základě *matematických principů*. K poznání vesmíru proto musíme použít těchto principů. Můžeme říci, že těmito úvahami naznačil cestu k vědeckému studiu vesmíru. Toho se jako první chopil velký polský astronom Mikuláš Koperník (1473 - 1543), svým spisem „O oběžích sfér nebeských“, zveřejněném v r. 1543. V něm se - tak jak to bylo obvyklé u přírodovědců renesanční epochy - pokládal (a byl pokládán) za filozofa, který „se snaží hledat pravdu ve všech věcech, nakolik to jen Bůh člověku dovoluje“. Svě práci předeslal - jako epitaf - proslulý nadpis, umístěný u vchodu do Platónovy Akademie: „Nechť nevstupuje nikdo, kdo nezná geometrii!“ - Ve věnování své knihy papeži Pavlu III. „předvídal a předem odmítal kritiku hlupáků, kteří jsou v matematice zcela nevědomí, ale přesto si osobují právo posuzovat ji na základě nějakého místa z Písma, které pro své cíle zcela překroučí a opovažují se kárát a napadat toto učení“. Přitom vyhlásil své právo takové soudy přehlížet. - Koperník nahradil středověké centrální postavení Země (tzv. *geocentrismus*) Sluncem, čímž značně zjednodušil schéma nebeských pohybů.

Tento *heliocentrismus* vedl k desakralizaci kosmu a k zásadní revizi celého fyzikálního obrazu světa. Z toho vyplynula i potřeba revidovat některé základní these scholastické filozofie. „Země“ již nemohla být fyzikálně ani teologicky stavěna proti „nebi“, byla pokládána za jedno z nebeských těles, přičemž zákony pohybu byly jednotné pro Zemi i pro jiné planety. Země nestojí v Kopernikově světové soustavě proti planetám a hvězdám, ale vytváří s nimi jednotný vesmír. Odmítnutí Země jako nehybného středu vedlo k tomu, že naše planeta ztratila výlučné postavení ve struktuře světa. Nejdůležitějším světonázorovým důsledkem koperníkovství bylo zhroucení středověké hierarchické světové soustavy a její nahrazení vědeckým názorem na vesmír. Německý hvězdář Johan Kepler (1571 - 1630) upřesnil Koperníkovy kruhové dráhy planet na správné eliptické, což umožnilo přesné výpočty jejich pohybů a poloh. Již zmíněný Giordano Bruno opravil mylný Koperníkův heliocentrismus, když poznal, že Slunce je jen jednou z mnoha hvězd a změnil tak zbytečnou staro- a středověkou sféru stálic za vesmír v našem pojetí. Za takovéto pojetí byl sice upálen, ale přesto se již církvi nepodařilo své nábožensky pojímané zpátečnické představy o nebeské báni udržet. Na tyto nové kosmické zákony navázal věřící unitář Isaac Newton (1643 - 1727), který pohyby kosmických těles vysvětlil *gravitační teorií*. Tu pak upřesnil geniální Albert Einstein (1879 - 1955) svou *teorií relativity*. Tak tito vynikající badatelé položili jeden ze základů moderní přírodovědy.

Jak se dnešní věda staví ke vzniku a vývoji vesmíru? Jak je ve vědě obvyklé, vyskytuje se zde více názorů. Např. marxistická „věda“ považuje vesmír za jakýsi věčně existující samohybný stroj, u něhož pochopitelně odpadá otázka jeho vzniku či zániku. Tento názor zastává i několik nemarxistických astronomů. Chceme-li však něco obecně vydávat za *vědecký názor*, musíme respektovat *převažující* mínění, na kterém se shoduje většina vědců. A tím je bezpochyby hypotéza *velikého třesku*. Proč? Známy americký astronom Ervin Hubble - po němž byl nazván jeden z nejdokonalejších družicových teleskopů - dokázal, že všechny vesmírné galaxie se od nás (a tím i od sebe samých) vzdalují rychlostí, úměrnou vzdálenosti. *Hubbleův zákon* lze matematicky vyjádřit jednoduchou rovnicí

$$v = H \times r$$

kde v je rychlost rozpínání, r je vzdálenost galaxie od nás a H je tzv. Hubbleova konstanta. Její hodnota byla stanovena takto: vzdálenost r v délce jednoho milionu světelných roků se za vteřinu prodlouží o 20 km. Znamená to tedy, že se vesmír rozpíná. Tato „konstanta“ se však s vývojem vesmíru postupně zmenšuje. Podle dnešních odhadů se vesmír zvětší o 5 až 10 % za miliardu let. Jestliže je tomu tak, pak musel existovat okamžik, kdy toto rozpínání začalo. A pro vysvětlení toho navrhl americký astrofyzik ruského původu – George Antony Gamov - *hypotézu o velikém třesku* (anglicky Big Bang). Ta byla většinou astronomů přijata a řadou astrofyziků rozpracována do podrobností. Jak tento proces probíhal dle současných teorií?

Postupujeme-li v našich vědeckých představách podle *kvantové teorie* do minulosti až k počátku velikého třesku, ke kterému došlo před necelými 13 miliardami let, nemůžeme se dostat k jeho úplnému absolutnímu začátku, před nímž vesmír ještě neexistoval. Můžeme postoupit nejbliže do časového okamžiku 10^{-43} vteřiny po

velikém třesku. To je elementární *kvantum času*, tzv. *Planckův čas*, který definuje tzv. *Planckovu éru*. To je hypotetické období na samém počátku vesmíru od výchozí singularity, ze které byl vesmír vymrštěn, do doby, než se horizont fiktivního pozorovatele rozepjal na rozměr *Planckovy délky*, tj. na velikost $1,6 \times 10^{-33}$ cm, kterou naše světlo uběhne za Planckův čas. Tato délka udává tzv. *kvantum prostoru*. Podrobnější zdůvodňování těchto pojmů teorie kvantové fyziky by přesahovalo možnosti této stati. Můžeme jen krátce konstatovat, že seriózní matematický přístup nedovoluje při výkladu velikého třesku tuto hranici směrem do minulosti překročit, aniž bychom riskovali, že se dostáváme do oblastí nedostatečně podložené fantazie. Co se na samém začátku událo od tohoto hraničního okamžiku? Současná astrofyzika to popisuje dosti přesně tzv. *teorií inflace*. Ta počíná však okamžikem až po 10^{-35} sekundy, v němž byl průměr celého izotropního (tj. ve všech směrech stejného) vesmíru jen 10^{-24} cm a jeho hustota nepředstavitelně vysoká, tj. 5×10^{93} g/cm³. Přitom se začal vytvářet časoprostor. Tehdy vše ovládala tzv. *supergravitace*, která vytvářela tzv. velkou sjednocovací sílu, která původně bránila vytržení vesmíru ze singularity. Od tohoto okamžiku se během 10^{-32} sekundy počáteční vesmír sto trilionkrát zvětšil z bodu o velikosti Planckovy délky na velikost asi kopacího míče. Hnací silou tohoto zvětšování byla *antigravitace*.

Další *rozpínání vesmíru* po inflaci pokračovalo a pokračuje setrvačností až do dnešní doby. Poměrně malá koule žhoucí energie o obrovské teplotě tisíc kvintilionů stupňů se dále velmi rychle explozivně zvětšovala s celým časoprostorem, přičemž se zároveň rychle ochlazovala, její počátku extrémní teplota prudce klesala. Celý tento proces můžeme stručně charakterizovat vývojovými stupni či etapami velikého třesku, tzv. *érami*. Po vzniku *kvarkového plasmatu* při inflaci (kvarky jsou nejmenší známé částice hmoty) a tzv. *kvantové éry* (charakterizované obrovskou teplotou a směsicí kvarků, antikvarků, elektronů a pozitronů, neutrin a antineutrin) začalo docházet během desetitisíciny vteřiny k *anihilaci* kvarků a antikvarků. Z malého přebytku kvarků (zbyval jen jeden z miliardy) se začaly tvořit těžké částice - tzv. baryony - a nastávala tzv. *hadronová éra* (tj. éra těžkých částic), při které se kvarky spojovaly v jádra neutronů a protonů. Mírná převaha částic nad antičásticemi - tj. hmoty nad antihmotou - způsobila, že náš vesmír je složen z hmoty a ne z antihmoty (i když v některých oblastech vesmíru oblaka antihmoty dosud existují). Kdyby totiž částice a antičástice byly v úplné rovnováze, vše by se anihilací přeměnilo jen v záření a hmotný vesmír by se vůbec nemohl vytvořit. Fakt, že převaha částic byla jen mírná, způsobil, že současný vesmír je do značné míry jen prázdný prostor a hmoty je v něm relativně málo. A to je trvalá památka na hadronovou éru. Na jejím konci teplota vesmíru poklesla na bilion stupňů. Následovala tzv. *leptonová éra* (tj. éra lehkých částic), která trvala asi 3 až 10 vteřin a ve které materializací přibývalo hojně množství elektronů, pozitronů a hlavně *neutrin*, která zbyla jako významná památka na leptonovou éru a která dodnes prolétají celým vesmírem ve velkých množstvích. Jsou dalším důkazem průběhu velikého třesku a významným objektem současného astrofyzikálního pozorování. Na konci leptonové éry teplota vesmíru poklesla na 10 miliard stupňů.

Pak následovala mnohem delší éra záření. Tato doba produkce fotonů trvala asi 300.000 až milion let a teplota expandujícího vesmíru poklesla až na několik tisíc stupňů. Vesmír se přitom stal *průsvitným*, rozsvítit se, byl pln fotonů. Na prvé etapy éry záření nám jako pozůstatek (tzv. relikty) zbylo tzv. *reliktní záření*, které dodnes křížuje celým vesmírem, má ohromný význam pro astronomii a je dalším důkazem průběhu velikého třesku. Po éře záření nastoupila tzv. éra látky, při níž ve vesmíru převládalo množství hmoty nad zářením a v níž se výrazně narušila původní homogenita vesmíru. Z prve zmíněných prekurzorů (tj. z jader a elektronů) se začala skládat prvotní hmota: kolem protonů (tj. atomových jader vodíku) začaly obíhat elektrony a vznikaly atomy vodíku. Kolem jader helia (vzniklých skládáním protonů a neutronů) se rovněž začaly kroužit vázat elektrony a vznikaly atomy helia. Takto vznikající *prvotní hmota* se začala shlukovat za vzniku tzv. *hvězd první generace* a vřít v obrovských útvech (tzv. *protogalaxiích*). Ty se gravitací hroutily a propadaly do obrovských tzv. *černých děr*. Na jejich površích se nahromaděná koncentrovaná hmota značně oteplevala a byla z nich spolu s energií formou trysek tzv. *kvazarů* vyvrhována do okolního prostoru, v němž se opět formovala v galaktické útvary tzv. *druhé generace*. Je nutné zdůraznit, že hvězdy první generace byly složeny v podstatě jen z vodíku s trochou helia a neobsahovaly vyšší prvky, jako je třeba uhlík, kyslík, dusík, nebo železo. Proto v této době nikde ve vesmíru nemohl existovat život. Teprve po *explozích nov a supernov*, vytvořených z těchto hvězd první generace, se ve vesmíru objevovaly i *vyšší prvky* včetně prvků biogenních, které se při těchto procesech tvořily. Vznikaly přitom však i prvky velmi těžké, jako je třeba olovo nebo uran. Teprve z takto vymrštěné hmoty z nov a supernov se začaly vytvářet hvězdné soustavy druhé generace, k nimž patří i *naše sluneční soustava*. V této éře hmoty, která je v dějinách vesmíru nejdelší, žijeme i my a snažíme se toto úžasné dění pozorovat a pochopit. Od počátku kosmického výbuchu se vesmír dále rozpíná a ochlazuje a jeho celková teplota - kterou lze odvodit z již zmíněného reliktního záření - poklesla ke dnešku již hluboko pod bod mrazu až do velké blízkosti absolutní nuly, tj. na necelé tři stupně podle Kelvinovy stupnice. Jaký bude další osud vesmíru se dozvíme v následující čtvrté kapitole.

4. ZÁNİK VESMÍRU PODLE VĚDY

Hubbleova konstanta H z rovnice v kapitole 3 není pravou konstantou, neboť se v průběhu dlouhého času mění. I když byly nedávno publikovány některé názory o opaku, většina badatelů soudí, že se pomalu zmenšuje. To znamená, že se rozpínání vesmíru zpomaluje a lze předpokládat, že energie počátečního výbuchu se časem vyčerpá a rozpínání vesmíru se zastaví. Co bude potom? Geniální Albert Einstein sestavil rovnice, charakterizující možnosti vývoje vesmíru. Důležitou roli v nich hraje tato veličina: *celková hmotnost vesmíru*. Bude-li menší, než určité definované *kritické množství*, vesmír se bude stále rozpínat. Naopak překročí-li tuto hodnotu, dojde časem k jeho smršťování. Donedávna se soudilo, že celkové množství hmoty ve vesmíru (vypočtené z hmot zářivých galaxií) nestačí k takovému překročení a že se vesmír tudíž bude trvale rozpínat. V nejposlednější době bylo - na základě gravi-

tačních studií - zjištěno, že ve vesmíru existuje nějaká dosud skrytá hmotnost, více-násobně převyšující hmotnost zářivých galaxií a proto převyšující kritické množství. Rozpínání vesmíru se proto zastaví a dojde k tzv. *inverzi*, po které se vesmír začne smršťovat.

Někteří odborníci odhadují dobu, kdy k inverzi dojde, asi na 40 miliard let. *Gravitační smršťování* vesmíru má trvat tak dlouho, jako trvala jeho *expanze* počínaje velikým třeskem, takže celková doba existence vesmíru je odhadována asi na 100 miliard let. Při tomto smršťování se vesmír bude *oteplovat*, až se nakonec - nesmírně žhoucí - propadne zpět do náručí singularity („Věčnosti“), ze které byl původně vymrštěn. Po nedefinovatelném intervalu snad dojde k opětovnému velikému třesku. Tyto hypotézy jsou v souladu se zmíněnou vírou staré Indie o Brahmově dýchání.

5. ZÁVĚR

V úvodu bylo napsáno, že všichni žijeme uprostřed jakési nesmírně rozměrné existence. Je proto přirozené, že bychom o její povaze měli něco vědět. Proto byla napsána tato stať. Na závěr bych však chtěl zdůraznit, že to, co zde bylo sděleno, už za pár let nemusí platit, neboť lidské poznání se stále rychleji vyvíjí a věda, filozofie i postmoderní náboženství přinášejí nové pohledy na řadu vědomostí. Proto varuji před tím považovat uvedené sdělení za nějaký neměnný kánon. Kdo chce být o těchto ale i jiných otázkách „up to date“, musí si své znalosti stále doplňovat. To je také směr, jak nás orientuje Náboženství Moudrosti. Shrnující informace můžeme nalézt na internetu na adrese www.nabozenstvimumdrosti.cz (dříve <http://sweb.cz/~mikes.otakar>). Tento zdroj má však omezené možnosti a proto je nutné čerpat i z jiných pramenů. Jen tímto způsobem si vytvoříme tak široký světový názor, který nás může dostatečně uspokojovat.

Ing. Dr. Otakar Mikeš, DrSc.

Podzimní meditace...

S proměnou času zviditelněného pestrobarevností malíře podzimu mívám jako poutník rozdychtěné dojmy času pozemského, do něhož proudí nové výzvy sténající samoty, aby se rozhlédla. S nebes stékají slzy deště s marně nastavovanými odrazovými plochami, které by rády zachytily úsměv inspirovaný skrytým sluncem. Slova duše procházejí pozvolna a s listy padajícími letem k zemi, s reflexí výzvy k vykročení se vynořují z podvědomí zasuté otazníky. Jeden z nich je přednostně vtíravý - proč nedělám to, o čem vím, že musím udělat, učinit, abych zapudila podzimní nostalgii?

Náladu přepínám na odvahu, na vykročení k pohodovému činu. Dychtivě navlákám pestrobarevný podzimní šat přírody. Duše s povelém vědomí otevírá dveře pod-

vědomí. Chytám okamžiky barevné krásy, ale unikají mi před chladivým závanem vzpomínek. Podvědomé obsahy rozprostírám do vlhké trávy a v mlze zesiluje obrys učitele. Dávné obsahy, které znalec duše nepochválí...

Jen tiše dí: putuj dál a zůstaň, co jsi, napni lano a síly, příkrým svahem stoupej výš. Pak příjemné vůně dřeviny lesa zaplesá unášená na křídlech nebeské rosy. Jen snivě vytuším slova nevyslovená pro utajení pravdy. A šifra srdce tajuplně vytūkává rytmus všehomíra - Cožpak Bůh - milenec duší roztoužených nedává strádajícím vše, co schází jim? A svíce tvá, o Bože, zahřívá mě uvnitř a projasňuje noc...

Tvá svíce - světlo nekonečné rozlévá stopy pohody pestrobarevné úchvatné přírody s tušením, že za vši krásou proměn je - On - jemuž chválu vzdávám, když zírám v krůpěje rudé Tvé krve vykupitelské. Už nepláče mé srdce znavené - blažené ticho podzimu mi píše, že příroda je svatyně již vane vítr duchovní... Pak stanu na kolenou v pestrobarevné záplavě listů podzimu hýčkaných výzvou Páně k cestě domů... Předivem pláště Boží ochrany sunu své kroky před zraky přírody - oddělena od zášti světa - s listím podzimním padá do srdce zoufalého milost Tvá - o Bože! Veškerá tajemství vytušená z všehomíra zná jen On - ne tělo - leč jen Duch boží tvoří v nás zázračně své Nazarety v nás.

A v podvečer, v nových Betlémech rodí se znovu pro denní čas. Cítím, jak Kristem dýchá svět a smrt jak couvá zpět. Pak pohlížím na nebe, z něhož vyjde modř naděje jasných dnů. Opodál, stranou všech - vycitíuji Boží dech, který činí svět světelnějším, zprůhledněným k vnímání andělských klenutí. Buď se mnou, ó Pane můj, uč zřít jen věci nebeské - pak v pevnou náruč Tvou své dítě vezmi! Pak slyším jeho hlas - zní naléhavě jako vzkaz: „Všechno tě zradí, zradíš-li ty mne!“ Jdou nohy zas a zas s podzimem poutníka a vytrvalý krok brázdící spadlé pestrobarevné listy přehlušuje z výše Hlas: „Nic nepřijme tě, nepřijmeš-li Mne!“ Vzestup a pád - ten nářev známý přehlušilo znění božích strun. A v tiché modlitbě zklidněných větví stromů, velebně se tyčících k trůnu Nejvyššího, sestupuje království boží. Se slzou v oku šeptám slova díky mysteriu podzimu -

Světe neviditelný, vidím tě
světe nedotknutelný, hmatám tě
světe nepoznatelný, cítím tě.

A smutek podzimu nehrozí již více údělem ztrát. Před vnitřním zrakem ční Jákobův žebřík mezi nebesy a nostalgicky zbarveným podzimem. Listovní dřívce nevlídné mi lehce kyne, záhady dořešeny, když v zástupech andělů sestupují a prosí za nás nyní i v hodinu našeho dalšího zrození.

Světlo podzimu, pozdvižené světlo - viditelná připomínka Světla božního, které prostupuje temnotou podzimu. A my Ti za věčné Tvé světlo děkujeme, že tajemnou cestou Bůh k nám jde své divy v proměnách podzimního času vykonat... Díky Tobě, nespočetné díky za Tvé příchody v Ježíši...

Miluše Šubartová

Přítel je ten, kdo o vás ví všechno a má vás pořád stejně rád.

E. Hubbard

ÚŘEDNÍ HODINY:

duchovní Jarmila Plotěná:

středa, čtvrtek 15:00 – 21:00
pátek 15:00 – 20:00

tajemník Josef Hepp:

pondělí, čtvrtek, pátek 14:00 – 20:30
úterý, středa 10:30 – 17:00

PROGRAM NA LISTOPAD 2007:

PONDĚLKY 17:00 – 18:30:

Cvičení pránájámy, relaxace, koncentrace a meditace – vede Josef Hepp

STŘEDY (od 17 h.): Unitářský seminář rev. Mgr. Jarmily Plotěné **SLUNEČNICE – UNITÁŘSKÉ ROZPRAVY O DUCHOVNÍCH TÉMATECH**

Na začátku každého semináře se můžete zúčastnit logické rozcvičky RNDr. Milana Lustiga.

STŘEDA 7. 11. (od 17 h.):

Petr Suchý:

CESTA ZA POZNÁNÍM (s fotografiemi a diskusí)

STŘEDA 14. 11. (od 17 h.):

RNDr. Milan Lustig:

CESTY OSOBNÍHO RŮSTU

STŘEDA 21. 11. (od 17 h.):

Ivo Koukol:

ROZVOJ DUCHOVNÍHO CÍTĚNÍ A PŘEDVÍDÁNÍ POČASÍ

STŘEDA 28. 11. (od 17 h.):

RNDr. Milan Lustig:

ALKOHOL JAKO LÉK I JED

Ve středu 7. 11., 14. a 21. 11. od 15:00 do 16:45 má v naší společenské místnosti svoji akci společnost Psyché (křesťanská mystika)

PROGRAM NA MĚSÍC LISTOPAD 2007

Shromáždění se konají na Staňkově 18a (budova OSC a. s., 3. patro)
tramvaj čís. 1, 6 a 7 směr Řečkovice, zastávka Hrnčířská

2. 11. 17:00 - 19:00 rev. Mgr. Jarmila Plotěná:

NEJEN VZPOMÍNÁME

9. 11. 17:00 - 19:00 ing. Eva Dobšíková:

RŮZNOST OBOHACUJE

16. 11. 17:00 - 19:00 rev. Mgr. Jarmila Plotěná:

ČAPKOVA UNITÁŘSKÁ NADĚJE DNEŠKU

23. 11. 17:00 - 19:00 rev. Mgr. Jarmila Plotěná:

MÁŠ PRAVDU?

7. 12. 17:00 - 19:00 doc. ing. Otto Hauck:

LES - ZRCADLO DUŠE NÁRODA

14. 12. 17:00 - 19:00 Magda Pulicarová:

JÓGA A ŽENSKÁ OTÁZKA

21. 12. 17:00 - 19:00 Alice Rajnohová:

VÁNOČNÍ KONCERT

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích

Poutník - nábožensko-filozofická revue;

Vydává: Obec unitářů v Brně, Staňkova 18a, 602 00 Brno;

e-mail: unitaria.brno@volny.cz; tel.: 549 210 854; www.unitaria.cz.

Odpovědná redaktorka ing. Miluše Šubartová; redakce: rev. Mgr. Jarmila Plotěná;
Mgr. Dan Novotný; ing. Pavel Sedlák; technická redakce (DTP): Josef Hepp.

Nevyžádané články se nevracejí.

MK ČR E 16083